

I වන කාණ්ඩය
**ලංකාවේ අභ්‍යන්තරය හා
එහි වැසියන් පිළිබඳ විස්තරයක්**

1. පරිච්ඡේදය

නාමය - භූමි ශාස්ත්‍රීය තොරතුරු - පර්වත
බනිජ - පස් වර්ග - උල්පත්

රටවලට හා ජාතීන්ට වැඩි වශයෙන් නම් ලැබී ඇත්තේ යථාභූත ඉතිහාස යුගය ආරම්භ වීමට නොහොත් එහි අරුණාලෝකය දෘශ්‍යමාන වීමට පවා පෙර අතිපුරාණ කාලවල හා අශිෂ්ට යුගයන්හි ය යන පැහැදිලි හේතුව නිසා රටවල හා ජාතීන් ගේ නම් පමණ ගුප්ත ව පවත්නා විෂයයන් ගේ සංඛ්‍යාව අල්ප ය. මා මේ ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කරන්නේ මේ දිවයිනේ නාමය පිළිබඳ සවිස්තර විවේචනයක් ආරම්භය වශයෙන් නො ව, එ සේ නොකිරීමට තුඩු දුන් සාධකයක් වශයෙනි. අපට සුපුරුදු නමුදු පෙරදිග භාෂාවන්හි නොදක්නා 'සිලෝන්' යන වචනය 'සිංහල' යන්නෙන් බිඳී ආ හැකි ය යන්න පමණක් සඳහන් කිරීම ප්‍රමාණවත් ය. 'සිංහල' යන්න මේ දිවයින සඳහා යෙදුණු පුරාණ නාමය යි. ඒ වෙනුවට දැන් 'ලක' සහ පාලි 'ලංකා' යන වචන ස්වදේශීන් විසින් ව්‍යවහාර කැරේ.

මේ ග්‍රන්ථය රචනා කෙරෙන්නේ ලංකාවේ උඩරට පළාත් පිළිබඳ ව හෙයින් දිවයිනේ සාමාන්‍ය භූමි ශාස්ත්‍රීය කරුණු ඉතා ලුහුඬු වශයෙන් දැක්වෙයි. මේ දිවයින කර්කටක නිවර්තනයේ, උත්තරාක්ෂ භාග 6° සහ 10° අතරේ ද නැඟෙනහිර දේශාංශක 80° සහ 82° අතරේ ද පිහිටා තිබේ ය යි පාඨකයා ගේ සිහියට නැංවීම ප්‍රමාණවත් ය. මෙය බෙංගාල බොක්කේ බටහිර දොරටුවෙහි කොරමැණ්ඩල් වෙරළට ඇතිත් පිහිටියේ ය. මේ දිවයිනේ කොරමැණ්ඩල් වෙරළට ඉතා නුදුරු තැන, මන්නාරම ඕඩයෙන් වෙන් වෙයි; එහි පළල හැතැපුම් තිහක් පමණ වේ. මේ දිවයින හැඩහුරුකමින් හඳවන වැනි ය; බොහෝ අනියම් හැඩයෙන් යුත් යාපනේ දිවයින මෙහි උතුරු දිග ඉතා පටු කොනට සම්බන්ධ ය. මෙහි විශාලත්වය අයර්ලන්තයේ විශාලත්වයෙන් තුනෙන් දෙකකට ඉතා කිට්ටු ය; වර්ග හැතැපුම් විසි දහස් සත් සිය හැත්තෑවකි. අපට මුලින් අයිති ව තිබුණු මුහුදුබඩ පළාත් ඇතුළු මේ දිවයිනේ

වෙරළ සාමාන්‍යයෙන් පහත් හා මුළුමනින් ම පාහේ සමතලා නමුත් පළල් දකුණු කෙළවරේ ඇතැම් කොටස් මෙසේ නො වේ.

මේ කල උඩරට පළාත් යන නමින් හැඳින්වෙන පැරණි මහනුවර රාජ්‍යය - ලංකාවේ අභ්‍යන්තරය - පිළිබඳ ව වඩා විස්තර දැක්වීම අවශ්‍ය ය. මේ පළාත් උත්තරාක්ෂ භාග 6° 20' සිට 8° 45' දක්වා ද නැගෙනහිර දේශාංශක 80° 8' සිට 81° 45' දක්වා ද පැතිර සිටියි. මෙහි විශාලත්වය ඉතා කිට්ටු වශයෙන් වර්ග හැතැපුම් දොළොස් දහස් තුන්සිය හැටකි. දිවයිනේ මුළු මැද පෙදෙස ද දකුණේ වැඩි කොටසක් ද මීට අයත් ය. හැතැපුම් අටේ සිට තිහ දක්වා පළල ඇති මුහුදුබඩ බිම් තීරයක් මෙය වටා පිහිටියේ ය. මේ බිම් තීරය උතුරේ දී හැතැපුම් අසූවක් පමණ පළල් ය.

උඩරට පළාත්වල පොළෝ තලය අතිශයින් විවිධ ය. උස් බිම් හා පහත් බිම් පිළිබඳ වෙනස මෙ තරම් පැහැදිලි අන් තැනක් නැත. සෑහෙන තරම් නිවැරදි ව තැනිතලා, හෙල් හා කඳුකර යන කොටස් තුනට උඩරට බෙදිය හැකි ය. කඳුකරය වටා හෙල් සහිත පෙදෙස ද දෙ වැන්න වටා තැනිතලා පෙදෙස ද වැඩි වශයෙන් පිහිටා තිබේ. බටහිරේ සිට නැගෙනහිරට අදින කල්පිත රේඛාවකින් දිවයන දෙකට බෙදුව හොත් කඳුකර පෙදෙස, දකුණු කොටසේ මැදට වැටෙයි. මේ පෙදෙසේ කේන්ද්‍රය උත්තරාක්ෂ භාග 7° සහ නැගෙනහිර දේශාන්තර 80° 46' පමණ වෙයි. එහි වැඩි ම දිග හැතැපුම් හැට හතක් පමණ ද වැඩි ම පළල හැතැපුම් පනස් තුනක් පමණ ද වෙයි. හෙල් සහිත කොටසේ මායිම් හෝ විශාලත්වය හෝ නිසැක ව විස්තර කිරීම අසීරු ය. ඇතැම් විට එය කඳුවලින් හැතැපුම් දහයක් හෝ විස්සක් හෝ ඔබ්බට විහිදෙයි. බටහිර මායිමේ හෙල් සහිත ඉතා සුළු කොටසක් හැර තැනි පෙදෙස උඩරට පළාත්වල වට රේඛාව වශයෙන් සිටියි. මේ රාජ්‍යයේ වැඩි ම පැතිරීම කඳුවල සිට උතුරු හා ඊසාන දිගට යි. උතුරු දිගින් මෙය යටත් පිරිසෙයින් හැතැපුම් හැටක් විහිදේ.

උඩරට පිළිබඳ යට සඳහන් තුන් කොටසේ විශේෂ ලක්ෂණ අමුතු ය: කඳුකරයේ ආවේණික ලක්ෂණය නම් දර්ශන මහිමතාව යි; හෙල් පෙදෙසේ, සෞන්දර්යය යි; තැනිතලාවේ, ඒකතාව යි. තුන් වැන්නේ වැඩි හරිය විපුල වෘක්ෂලතාදියෙන් වැසුණේ ඒකාකාර ව දෘශ්‍යමාන වේ.

කඳුකර දිස්ත්‍රික්කය මුහුදු මට්ටමෙන් අඩි අට සියයේ සිට තුන් දහස දක්වා - හාර දහස හා පන් දහස දක්වා - උස් ය. සාමාන්‍ය උස අඩි දහසකට හෝ දෙ දහසකට හෝ නොවැඩි ය. වඩා උස් පෙදෙස විශාලත්වයෙන් ඉතා සුළු ය. අඩි හාර දහසක් උස් ය යි මා දන්නා විශාලතම ප්‍රදේශය මතුරට හා මැක්ඩොනල්ඩ් කොටුව (ඌව-පරණගම) අතර පිහිටියේ ය. මෙය කඳුකර කොටසේ නියම කේන්ද්‍රය යි. එය දිගින් හැතැපුම් දොළොසකට වැඩි නොවන අතර පළල

හැතැපුම් දෙකතුනකට වැඩි නො විය හැකි ය. අඩි පන් දහසකට වඩා උස් ය යි කිව හැකි එක ම ප්‍රදේශය නම් නුවරඑළිය යන නමින් හැඳින්වෙන වන ගහන පෙදෙස යි. එය මීට ඉහතින් සඳහන් කැරුණු පෙදෙසට නුදුරු ය; එහි වට ප්‍රමාණය හැතැපුම් පසළොස්කට වැඩි විය නොහැකි ය. කඳු මුදුන් මෙහි ලා ගණන් නොගැනුණු බවත් යම් තරමකින් හෝ කඳුතලා ය යි සැලකිය හැකි කඳුකර පෙදෙස් හෝ ඒකාබද්ධ උස් කොටස් හෝ ගණන් ගැනුණු බවත් පැහැදිලි ලෙස පැවසීම යුක්ති යුක්ත ය. බොහෝ කඳු මුදුන් ඉහත සඳහන් ප්‍රමාණයට වඩා උස් ය. සිංහලයන් විසින් සමනල ය යි හැඳින්වෙන ලංකාවේ ඉතා උස් කන්ද අඩි ස දහස් එකසිය පනස් දෙකක් උස් ය. ඊ ළඟට උස් ම කන්ද ය යි සැලකිය හැකි නමුණුකුල උසින් අඩි පන් දහස් පන් සිය හතළිස් අටක් පමණ වේ.¹

මෙ තරම් විවිධ හැඩයෙන් හා විවිධ විහිදීමෙන් යුතු කඳු ඇත්තේ රටවල් කීපයක පමණි. මේ කඳු වැඩි වශයෙන් වැටි සේ ඒකාබද්ධ ව පවත්නේ වෘත්තාකාර හෝ ශිඛරමය හෝ මුදුන්වලින් කෙළවර වේ. තනි ව නැඟී සිටි එක ම කන්දක් ගැන හෝ මට මතක නැත. පැති හැම විට ම බෑවුම් සහිත ය. ඇතැම් විට බෙහෙවින් ප්‍රපාතාකාර, ගල් සහිත ය. ඇතැම් පෙදෙස්වල කඳු වැටි එකිනෙකට සමාන්තර ය. තවත් සමහර පෙදෙස්වල යාබද ව පිහිටි කඳුවල විහිදීම පවා අනියම් ය. පළමු වැන්න පිළිබඳ නිදසුනක් දුම්බර දක්නට ලැබේ. මෙහි කඳු වැටි සාමාන්‍යයෙන් උතුරට හුරු ඊසාන දෙස සිට දකුණට හුරු නිරිත දෙසට විහිදී තිබේ. දෙ වැන්න හෙවත් නොයෙක් අතට විහිදුණු කඳු වැටි පිළිබඳ නිදසුනක් ඌව පළාතෙන් ලැබේ. කඳුවල උස හා යාබද මිටියාවත්වල ගැඹුර සම්බන්ධ අනුරූපතාවක් සමහර විචාරකයන් පිළිගෙන ඇත. සාමාන්‍යයෙන් මෙ බඳු විශ්වාසයක් ලංකාවට නො ගැළපෙයි. කඳු අතරේ විල් තබා පල් දිය කඩිත්තක් පවා නැතිකම යට සඳහන් නිගමනයේ සාවද්‍යතාව පෙන්වීමට ප්‍රමාණවත් ය. ස්කොට්ලන්තයේ කඳුකරයේ උස් ම කන්ද සමනල කන්දට අඩි දෙ දහසක් මිටි ය. එහි අඩි හ සියයකට වඩා ගැඹුරු විල් බොහෝ ගණනක් ඇත්තේ ය. ස්කොට්ලන්තයේ කඳුවල ඇති ගල්වලට වඩා පහසුවෙන් දිරා කැඩීබිඳීයන ගල්වල සුන්බුන්වලින් පසු ව පිරිහිය එතරම් ගැඹුරු විල් කවදා හෝ ලංකාවේ තිබුණේ ය යි විශ්වාස කිරීම අසීරු ය.

උඩරට පළාත්වල විල් නැති හෙයින් හැම මිටියාවතකට ම ජලය පිට කරන මාර්ගයක් ඇති බවත් කන්දේ සිට තැන්න තෙක් බැස්ම අනියම් නමුත් මිටියාවතේ බැස්ම ක්‍රමික බවත් සඳහන් කිරීම අනවශ්‍ය ය. මිටියාවත්වල හැඩහුරුකම් හා විහිදීම් ඒවා සෑදීමට ඉවහල් වූ කඳුවල ඒ ඒ ලක්ෂණ හා අනුරූප ය. සාමාන්‍යයෙන් නිම්නයන්හි

1. මෙ ගණන් මිනුම් සඳහා පදනම් කරගත් කරුණු පසු ව දක්වනු ලැබේ.

පළල, දිග හා සසඳන විට බෙහෙවින් සුළු ය; බොහෝ විට ඉතා පටු ය. ඉතා ගැඹුරු නිමින, කඳු මැද පිහිටා තිබේ. ගැඹුර සම්බන්ධයෙනි ලා මතුරට පරදවන නිමිනයක් ගැන මම නො දනිමි. මේ නිමිනය බොහෝ තැන්වල අඩි තුන් දහසේ සිට හාර දහස දක්වා ගැඹුරු ය; එක් සීමා කන්දක සිට අනෙකට ඇති පළල හැතැපුම් භාගයක් නො විය හැකි ය.

උඩරට පළාත්වල හෙල් සහිත පෙදෙස මුහුදු මට්ටමේ සිට ඇති උසින් අඩි සියයේ සිට පන් සියය දක්වා විවිධ ය. හෙල්වල සෘජු උස අඩි දෙ සියයේ සිට දෙ දහස දක්වා වෙයි. කඳු මෙන් ම හෙල් ද සාමාන්‍යයෙන් කෙටි වැට්ටලින් තරමක් සම්බන්ධ ය; පිට හැඩය වටකුරු ය; කුමවත් ය. පැති බෑවුම් සහිත වන්නේ කලාතුරකිනි; පෙනුම සිත් නො ගනියි. හෙල් නිසා සෑදුණු නිමින සම්බන්ධයෙනි ලා සැලකිය යුතු විශේෂත්වයක් නැත.

උඩරට පළාත්වල තැනි කොටස උසින් අඩි පනහේ සිට දෙ සියය දක්වා වෙනස් ය. එහි සම්පූර්ණයෙන් සමතලා ලෙස ඇසට පෙනෙන හෝ මද වශයෙන් උස් පහත් හෝ සුවිශාල තලා ඇත්තේ ය. ඇතැම් දිස්ත්‍රික්කවල, හෙල් මුළුමනින් නැත; තවත් පෙදෙස්වල මිටි හෙල් වැටි ඇත්තේ ය. තවත් සමහර පෙදෙස්වල අඩි සියයේ සිට පන් සියය දක්වා උස් තනි හෙල් තැනින් තැන නැඟී සිටියි. සාමාන්‍යයෙන් මේවා විශාල ගල් කුළු ය.

මේ භූමි ශාස්ත්‍රීය තොරතුරු මේ විෂයයට අවශ්‍ය ඉතා සියුම් නිවැරදිකමින් තොර ය. මෙ කල සර්ව නිර්දේෂ විස්තර ලබාගත නොහැකි ය. ළඟක් වන තෙක් උඩරට රාජ්‍යය සම්පූර්ණයෙන් ම වාගේ වෙස් වළාගත් රටක් විය. මෙහි භූමි ශාස්ත්‍රීය කරුණු අපට පරීක්ෂා කළ හැකි වූයේ මෙය අපට අයිති වීමෙන් පසු පමණි. පසුගිය අවුරුදු තුන තුළ මේ වැදගත් පරීක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් බොහෝ කටයුතු කරන ලද නමුදු සියුම් විස්තර හෝ සර්ව නිර්දේෂ සිතියමක් ඇදීම හෝ සඳහා තවත් බොහෝ කටයුතු කිරීමට තිබේ. මේ ග්‍රන්ථයේ තැන්තැන්වල, විශේෂයෙන් රට විස්තර කිරීම හා භූමි දර්ශන පැහැදිලි කිරීම මුඛ්‍ය කොට කෙරෙන වාරිකා වෘත්තාන්තයන්හි, මේ විෂයය උඩින් මත්තෙන් නැවතත් අවධානයට යොමු කරනු ලැබේ.

ලංකාවේ භූ විද්‍යාවට හා ඛනිජ විද්‍යාවට වැදගත්කම අනුව උසස් තැනක් හිමි විය යුතු නමුදු තව ම එ සේ ලැබී නැත. මේ විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් පුරාණ ග්‍රන්ථ කතෘන් විසින් කරන ලද ප්‍රකාශ නිවැරදි නො වෙයි. බොහෝ විට මුළු කරනසුලු ය. කිසි කලක ලබාගත නොහැකි පොළොව යට පිහිටි ධනය ලබාගැනීම පිළිබඳ අපේක්ෂාවන් පහළ කරනසුලු ය; එ වැනි ව්‍යාපාරවලට අනුබල දීම

මහ මෝඩකමකි. මේ ප්‍රකාශන උඩරට පළාත්වලට මෙන් ම මුහුදුබඩ පළාත්වලට ද සාධාරණ හෙයින් දිවයිනේ භූ විද්‍යාව හා ඛනිජ විද්‍යාව පිළිබඳ සාමාන්‍ය ලුහුඬු සටහනක් ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් සමාව අයැදීම අනවශ්‍ය ය. මා ඉදිරිපත් කිරීමට අදහස් කරන විස්තරයේ කොටසක් පිළිබඳ සාරාංශයක් දැනට මත් ලන්ඩනයේ භූගර්භ විද්‍යා සංගමයට ඉදිරිපත් කරනු ලැබ රැස්වීමක දී ගෞරව කරනු ලැබී ය. ඒ සාරාංශ වාර්තාව ලිවීමෙන් පසු වඩා සවිස්තර ව නිරීක්ෂණ සඳහා මට අවස්ථාව ලැබිණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඒ වාර්තාවේ දක්නට නොලැබෙන බොහෝ කරුණු පහත සඳහන් වේ.

සැක්සනියේ, එංගලන්තයේ හා යුරෝපයේ බොහෝ කොටස්වල පර්වත සම්බන්ධයෙන් දක්නා පටිපාටිය හා අනුපිළිවෙළ පිළිබඳ කිසිවක් ලංකාවේ අවිද්‍යමාන ය. දිවයිනේ භූගර්භ විද්‍යාත්මක ප්‍රකෘති ස්වභාවය පිළිබඳ අතිවිශිෂ්ට ලක්ෂණය නම් නිර්මාණය සම්බන්ධ සමානත්වය යි. මා දන්නා තොරතුරු අනුව, විශේෂතා කීපයක් හැර, මුළු ලංකාව ම මූලික පර්වතවලින් යුක්ත ය. මේ විශේෂතා දක්නට ලැබෙන්නේ යාපනේ, ඒ අසල දිවයිනේවල හා සම්පූර්ණ වඩදිය තරමේ වෙරළ දිගේ අතන මෙනන ඉතා ස්වල්ප වශයෙන් හෙයින් මේ දිවයිනේ වැඩි කොටස අතිපුරාණ ය යි ද ඉතා ළඟ දී නිර්මාණය වූ පර්වත හැර ඉතිරි සියල්ල අන්‍ය පර්වත වර්ගයකට අසම්බන්ධ ය යි ද යන පෘථුල හැඟීමට බාධා නො කළ යුතු ය. යට සඳහන් විශේෂතාවන්ට ළඟ දී නිර්මාණය වූ පර්වත අයත් ය.

තවත් අපූර්ව භූගර්භ විද්‍යාත්මක ස්වභාවයක් නම් මූලික (අතිපුරාණ) පර්වත වර්ග සංඛ්‍යාව විශාල හා ඇත්ත වශයෙන් සීමා රහිත තරම් නමුදු ජාති (වර්ග) වශයෙන් අල්ප හා කලාතුරකින් පැහැදිලි බව යි. අතිසුලභ වර්ගය කළු ගල් ය. තිරුවාණ ගල්, හෝන්බ්ලෙන්ඩ් ගල්, ඩොලමයිට් ගල් හා තවත් වර්ග කීපයක් සීමා සහිත ය. මේ වර්ග තැන්පත් ඛනිජ යන ශීර්ෂය යටතේ සලකා බැලීම ප්‍රයෝජනවත් ය.

කළු ගල් හා කුරුඳු ගල් පිළිබඳ ප්‍රභේද අතිවිශාල ය. බොහෝ විට එකකින් තව එකක් බවට පෙරළෙයි; කලාතුරකින් ස්වභාවය මුළුමනින් වෙනස් වෙයි. මෙ සේ නොයෙක් පෙනුමෙන් යුක්ත වන හෙයින් ඒ එක එකට ගැළපෙන නම් සොයාගැනීම අතිදුෂ්කර ය. මේ වෙනස්කම් හා සීමා රහිත ප්‍රභේද ප්‍රධාන වශයෙන් රඳා පවත්නේ නිර්මාණය, ඒ ඒ මූල ධාතූන් ගේ පරිමාණය, එක් මූල ධාතුවක නොහොත් වැඩි ගණනක වැඩි හෝ අඩු හෝ බව, අලුත් ද්‍රව්‍යයක් එක් වීම යන කරුණු මත පමණක් නො ව නිර්මාණ තත්ත්වය ද මත ය. අවසන් කරුණේ විවිධත්වය, හේතු සම්බන්ධයෙහි ලා. නොපැහැදිලි නමුදු පෙනුම වෙනස් කිරීම සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි ප්‍රතිඵලයකින් යුක්ත ය. නියම